

Poštnina plačana v gotovini.

*

kres

*

NOVEMBER

1 9 * 3 4

ŠTEVILKA 11

»KRES«

Glasilo slovenskih fantov. Izhaja mesečno. Izdaja in tiska Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale (predstavnik Jožko Godina, Groblje - Domžale.) Urejuje Ivan Martelanc s sodelovanjem uredniškega zbora. Za uredništvo odgovarja Jožko Godina, Groblje - Domžale.

ROKOPISI se pošiljajo na naslov: Ivan Martelanc, Ljubljana, Miklošičeva cesta 19.

UPRAVA: Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale. Čekovni račun: Misijonska tiskarna (z značko »Kres«) štev. 15.730.

Letna naročnina: za posamezne naročnike Din 20.—, za skupne naročnike Din 18.—.

V S E B I N A

Proglas za evharistični kongres. — *Vane Betkin*, Vsi sveti. — *E. Paccelli*, Božji dnevi v Buenos Airesu. — *Dr. Aleš Ušeničnik*, Načelnosti ni brez žrtev. — *Rudolf Smersu*, Razmišljanje o obrestih. — † *Jože Magister*. — *Niko Kuret*, Igra v ozkem krogu in še kaj. — Katoličani po drugih deželah. — *Aleš Ušeničnik*, Socialno vprašanje. — Knjige in časopisi. — (Na ovitku) Več luči!

VEČ LUČI!

DODATEK K POGlavJU O NAŠEM

»KRŠČANSKEM SOCIALIZMU«

Mi mladi delavci smo z zadoščenjem opazili, da si je ravno »Kres« nekako zastavil nalogo, razjasniti razmere, ki vladajo v delavski organizaciji. Z užitkom smo brali »Kresovo« kritiko o liniji, ki jo ima krog »Besede« in »Delavske pravice«. Zadnja leta smo brali namreč v teh časopisih marsikaj, kar je v marsikom zbudilo nejasnost in zbežanost. Torej: »Kres« nam je napravil veliko uslugo.

Naj pridam še jaz nekaj pripomb k temu predmetu. Tisti, ki smo imeli priliko priti v stik z ljudmi iz imenovanega kroga, smo težko razumeli poudarjanje,

»da je že borba za delavske pravice sama na sebi nekaj etičnega in krščanskega«. To se je razlagalo dalje v tem zmislu, da je že vsaka delavska organizacija nekaj etičnega, oziroma krščanskega, da je torej tudi delovanje komunistov nekaj krščanskega, drugič pa, da organizacija, o kateri pravimo, da je krščanska, ni treba, da ta svoj značaj tudi razvija ter poudarja. (Iz tega bi sledilo, da je tudi nekrščanska borba za delavske pravice že nekaj krščanskega!)

Svoječasno, ko so še obstajale strokovne organizacije v Nemčiji, smo tudi večkrat čitali v navedenih listih napade nanje, češ da so buržujske in malomeščanske. Vpra-

KATOLIŠKIM VERNIKOM V JUGOSLAVIJI!

V smislu sklepa katoliških škofov v Jugoslaviji vas najtopleje vabimo na

II. EVHARISTIČNI KONGRES,

KI SE BO ZA VSO KRALJEVINO VRŠIL V LJUBLJANI V DNEH
28., 29., 30. junija 1935

Pridite, da skupno izpričamo svojo vero v Boga in Gospoda našega v presvetem Rešnjem Telesu!

Pa sedanji čas, ko je na svetu tako malo miru, srčne zadovoljnosti in tihe sreče, a toliko negotovosti, temnih slutenj in mračnih skrbi, ali ni kaj malo pripraven za tako veliko zunanje slavlje? A vprav sredi težav in tegob teh težkih dni stoji naš Odrešenik Jezus Kristus kakor nekoč med trpečim ljudstvom ter nas vse, ki so nam oči kalne od skrbi in ušesa naglušna od tarnanja, ljubeznivo vabi: »Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi, in jaz vas bom poživil« (Mt 11, 28).

Slušajmo ta sladki glas, ki nam obljublja olajšanje in moč, zberimo se kakor ovce okrog svojega Dobrega Pastirja in s sv. Petrom vdano recimo: »Gospod, h komu pojdemo? Besede večnega življenja imaš in mi verujemo in vemo, da si ti Kristus, Sin božji« (Jan 6, 68-69). Slej ko prej je resnično, da je tudi v časnem oziru rešenje narodov le v Kristusu, Odrešeniku sveta. Zakaj »srečno ljudstvo, ki mu je njegov Bog Gospod« (Ps 32, 12).

To srečo iščemo sebi in svojemu narodu v krizi naših dni. Našli jo bomo le pri Kristusu. Kajti ni tolikšne krize kruha, saj ga je v obilju. Ni toliko krize dela, saj nas delo povsod kliče. Kriza duš je, zato nered, nemir in sovraštvo. Iz krize duš vodi le en izhod, Oni, ki je o sebi dejal: »Jaz sem pot, resnica in življenje« (Jan 14, 6).

Kristus v presvetem Rešnjem Telesu je naše življenje. Iz njega zajemamo pogum v težavah, veselje v preskušnjah, upanje v brezupu, veliko, vse premagujočo ljubezen do Boga in do bližnjega. Iz takšne ljubezni vzklije mir v narodu in med narodi. Iz takšne ljubezni se bo našla prava pomoč v tolikeri bedi in prava rešitev zamotanih socialnih vprašanj.

Moramo in hočemo pomagati, vsak po svojih močeh, da se svetovna stiska olajša vsaj v našem narodu in to po Jezusu, našem edinem Rešitelju. Zato pridite vsi, ki verujete v Jezusa Kristusa v presvetem Rešnjem Telesu med nami živečega. Vabimo vse stanove, pred vsem VSE DELOVNE STANOVE, ki jih je teža naših dni najbolj zadela, da v Jezusu najdejo POT iz stiske. Vabimo KATOLIŠKO INTELIGENCO, da v Jezusu najdejo RESNICO sredi sedanjih zmot. Vabimo zlasti MLADINO, da v Jezusu najde ŽIVLJENJE, pravo, lepo in osrečujoče.

Pridite, priredimo Jezusu, našemu Odrešeniku, zmagovito slavje!

Pridite, poklonimo se v molitvi in ljubezni našemu Bogu, ki ima svoje bivališče med nami!

Pridite, združimo se z Jezusom, ki je kruh življenja, zedinimo se po Njem v medsebojni ljubezni in v trajnem miru!

Že sedaj pa pripravljajmo svoja srca z molitvijo, sv. daritvijo in žrtvami na velike dni kongresa, da bodo res dnevi, ki po presv. Evharistiji odprejo našemu narodu vire nadnaravnega življenja v blagoslov naši domovini.

V Ljubljani, na praznik Kristusa Kralja 1934.

DR. GREGORIJ ROŽMAN,
škof ljubljanski

VSI SVETI

Vane Betkin

I. SLUTNJA.

Tedaj, ko pri nas po otavi zadiši, ko jabolka lica pokažejo svoja zdrava in hruške zlató se izza listja smeji, ko se v večerih smeh veselih znancev razlega po skednjih in se krompir krohoče po košarah pozno v noč, ko prižigajo pastirji ognje po strniščih in vso naravo prepreza svilena tenčica, ko se gozd pozlati in krizanteme po grobeh se razcvetó, iz težkega snà se prebudim, ki vse leto sem ga sanjal in skrivnostnim korakom prisluhnem, ki v vetra šepetanju tiho se začutijo.

Smrt.

II. VEČER NA POKOPALIŠČU.

Kot mravljíšče njiva božja je nocoj.

Na grobeh trepetá medel svit sveč, otroci nepokojni se z njimi igrajo, kričé in se med grobovi podé.

Burja se ljuto zaletuje v pošastne postave mrakotnih cipres, strese zdaj eno, zdaj drugo, upihne luč na grobu, mrtvaško zatuli in odvihra s pokopališča čez dol in log in se razbije na strmih pobočjih Snežnika.

Na kraju je križ. Zveličar visi razpet, kot bi hotel objeti ves svet. Nad Njim pa pretresljivo golči napis:

»Človek, glej, kam!«

Nogé se mi šibé in po glavi misli temne gomaze.

Vidim metulja, ki je sedel na cvet, se opil omamno sladke medicine in vztrepetal.

Človek je metulj in svet je cvet. Kakor bi sedel metulj na cvet, pride človek na svet, se bije in vije po njem, nikomur nič ne hasne in — ugasne.

Ni mi obstanka na tem kraju. Tesneje se zavijem in bežim, bežim . . .

V gubice plašča pa se mi ledena burja lovi in v najturobnejšem molu se roga:

»Prah si in pepel!«

III. POGOVOR.

Brat, si videl smrt, ki je od bogve kod prišla in je v rdečem plašču šla čez gozd in vrt in na grobeh je zadnje luči upihnila in krizantemam udihnila leden nasmeh?

Brat, si videl smrt?

»Sem jo, pa nisem strt, ker so otroci na grobeh nove luči prižgali in so na drevju popki ostali . . .«

Jesenski
sončni dan.

BOŽJI DNEVI V BUENOS AIRESU

Iz poročila kardinala-legata E. Paccellija

V dnevih evharističnega kongresa je Argentina pokazala svetu pravo lice in pravo srce svojega naroda, ki čuti v žilah kri svojih dedov in hoče nedotaknjeno ohraniti sveto dediščino vere kot najdragocenejši delež za bodoče duhovne borbe. Dnevi v Buenos Airesu so pokazali, kako Argentina in z njo vsi južnoameriški narodi opravičujejo v naši duši najradostnejše nade.

Nikdar še nisem videl prav celega naroda — vladarjev in in državljanov — poklekniti in se prikloniti s tako pobožnostjo pred Njim, ki je rekel: Jaz sem kralj — pa kraljestvo moje ni od tega sveta!

Nikdar še nisem videl tako veličastnega slavnostnega sprevoda evharističnega Odrešenika kot je bila 14. oktobra zaključna slovesnost kongresa. Nikdar še nisem v taki ginjenosti občutil globokega pomena tiste besede: Pustite male, da pridejo k meni! kot 12. oktobra, ko je brezštevilna četa belooblečenih malčkov med slavospevi spremenila Palermški park v neizmeren evharistični vrt, čigar središče je bil božji Prijatelj otrok. Nikdar nisem prisostvoval tako samohotni izpovedi vere mož in fantov in bolj ganljivi daritvi kot v tisti znameniti noči, ko se je vršila procesija in obhajilo mož; nepozabne ure, ko so se hišne veže in ulični vogali spremenili v spovednice tako kot so zelene gredice v parkih postale klečalniki za sv. obhajilo. V tej noči so bili premagani vsi človeški oziri in tudi malodušni, kot nekoč Nikodem, so se opogumili, da so javno izpričali svojo vero; in ko so se okrepili s kruhom močnih, so šli in pomnožili sklenjene vrste neustrašenih spoznavalcev Kristusovih. Nikdar nisem videl vojaških čet kakega naroda, ki bi tako enodušno poklonile svojo ljubezen in izkazale čast Kralju vseh vojska in se v tako strnjenih vrstah in s tako vzorno zbranostjo približale mizi Kristusa, evharističnega Kralja. Nikdar še nisem slišal poglavarja tako velike in toliko obetajoče države proglasiti v tako svečani obliki posvetitev svojega naroda Kralju kraljev. Zares, zdelo se je, da so se v srcih navzočnih znova razdelili binkoštni ognjeni jeziki: ogenj, ki je v njih gorel, je odseval na njihovih obrazih in prihajal do izraza v prekipevajočih vzklikih, razlival se je v njihovih molitvah, odmeval v njihovem ploskanju in se razlegal v njihovih spevih.

Toda ta božji ogenj nebeškega veselja in duhovne predanosti, ki je obdajala evharističnega Odrešenika, ni bil preprosta in neposredna nepripravljenost, ampak dobrodejen uspeh dolge priprave gorečega misijonskega apostolstva, ki je trajalo nad leto dni. Evharistični teden v Buenos Airesu je bil le žetev obilne setve, po božje vznikle iz semena, sejanega v neskončnih težavah; bil je vesela in dragocena odmena za delo nešteti množic duhovnikov in redovnikov, mož in žena, vojskujočih se v vrstah katoliških organizacij, in tihih molilcev, ki so z vročimi molitvami prosili Srce Odrešenika sveta milosti in blagoslova neba na prvi mednarodni evharistični kongres v latinski Ameriki.

Buenos Aires pa ni bil le znamenje čudovite zmage evharistične misli, ampak tudi sijajen izraz vdanosti južnoameriških katoličanov do sv. očeta papeža. Časti, izkazane papeški zastavi in njegovemu

odposlancu, pozdrav in spremstvo vojnih ladij, dobrodošlica katoliških organizacij, defiliranje vojaških čet, veseli vzkliki množic, ganljiv sprejem ob vstopu v mesto, dež cvetja z oken in balkonov, navdušenje množic, ki so natrpale ulice in trge, matere, ki so papeškemu odposlancu predajale svoje otroke v blagoslov, sinovsko vneto prizadevanje, dá celo pravo tekmovanje za en njegov pogled ali blagoslov: vse to ni bilo drugega kot vidni znak velikega spoštovanja in sinovske vdanosti do njega, ki ga je naš Gospod Jezus Kristus izbral za svojega namestnika in za najvišjega pastirja svoje črede.

Te ure evharističnega praznika in ti izrazi edinosti katoličanov v Cerkvi in papeštvu so brezmejni množici, zbrani na kongresu, dale dragoceno zagotovilo bratstva v Kristusu, kakor ga hoče Bog med človekom in človekom brez razlike stanu, bratstva, ki ga Bog hoče med narodom in narodom preko državnih in narodnih meja.

Lahko trdimo, da je eden najsvetejših sadov kongresa v Buenos Airesu in največja zahteva vseh udeležencev: prizadevanje za mir. Poudarjati bratsko ljubezen, to osnovno in učinkovito postavbo uresničiti v življenju posameznika in v družabnem življenju narodov, odpravljati ovire, ki se stavijo na pot do tega vzvišenega cilja: glejte veličastno nalogo, ki jo je pokazal kongres katoličanom. To je veliko socialno sporočilo Buenos Airesa vsemu katoliškemu svetu.

Tri dragocene in pomembne misli bi torej zbrali kot sad nepozabnih kongresnih dni:

Sveta Evharistija, skrivnostna prvina življenja Cerkve: dar božji človeštvu, ki milosti potrebuje.

Papeštvo, znak in zagotovilo edinosti Cerkve: dar božji človeštvu, ki luči in vodstva potrebuje.

Bratstvo v Kristusu, osnovna socialna postavba v narodih in med narodi: edina pot k pravemu miru.

FANTOM V VSEH SLOVENSКИH KRAJIH.

Naša misel za prihodnje leto bo evharistični kongres vseh jugoslovanskih katoličanov v Ljubljani.

Naše delo bo posvečeno uspehu evharističnega kongresa, da bo te dni Evharistični Kralj spodobno proslavil svoje slavje.

Svoje duše bomo vse leto pripravljali, da bodo čiste sprejele Njegov blagoslov in mu utrjene zvestobo obljubile.

NAČELNOSTI NI BREZ ŽRTEV

*Dr. Aleš Ušeničnik**

Prava načela morajo priznavati vsaki vrednoti tisto mesto, ki ji gre. A v človeku so goni in nagoni, ki se nič ne menijo za hierarhijo vrednot, in se tudi meniti ne morejo, ker so slepi. Imajo pa silno moč. Narava jim jo je dala, da bi z njimi kljub oviram in težavam dosegala svoj smoter: ohraniti poedince in rod. Da bi pa ti goni in nagoni s svojo temno silo ne uničevali višjih vrednot, zato je narava dala človeku um in načela. Človek naj te gone in nagone brzda in ravna, kakor mu vелеva pamet, kakor mu ukazujejo načela. Seveda se goni in nagoni temu gospodstvu upirajo in tako nastajajo v duši težka nasprotja in hudi boji.

Globoko je doumel to razprtje apostol narodov. »Veselimo se,« pravi, »božje postave, (postave duha, načel) po notranjem človeku, vidim pa v svojih udih drugo postavo, ki nasprotuje postavi mojega duha in me usužnjuje postavi greha, ki je v mojih udih.« Sicer so pa to doumeli že tudi drugi pred njim in za njim. Že lehkomišelnim rimski pesnik Ovid je vendarle po resnici in pravici izpovedal: »Vidim dobro in odobravam, grem pa za zlom.« To je skoraj do besede tako kot je dejal sv. Pavel: »Ne delam namreč dobrega, kar hočem, ampak hudo delam, česar nočem.« V novi dobi je pa isto izpovedal nemški pesnik Goethe:

A jaz, oh v prsih dvoje duš imam,
z močjo oklepajočih se čutil
prijemlje ena svetlih mi predmetov,
a druga ljuto se od prašnih sil
pne k domom vzvišenih očetov.

A naravno je, da se javijo nasprotja tudi v razmerju do drugih ljudi. Časih nasprotujejo možu načel poedinci, časih vsa družba,

** V decembru izide v zbirki »Naša pot« pomembno Ušeničnikovo delo »KNJIGA NAČEL«, iz katere prinašamo ta odstavek. To bo zlata knjiga slovenskih fantov, prav njim namenjena, zanje napisana. Že danes opozarjamo na knjigo, ki naj bi prišla v roke vsakemu našemu fantu, da se bo v njej učil in ob njej utrjal v delu in življenju ter s to knjigo v roki zorel v klenega moža zdravih načel. — Naroča se v Misijonski tiskarni, Groblje - Domžale.*

kdaj tudi oblasti. Mož načel ne more reči, da je belo, kar vidi, da je črno, ne more priznavati zmotnih predsodkov, ne more pristajati na kriva mnenja, ne more odobravati neresnic in krivic, se ne more vdajati, kjer načela zahtevajo jasen »ne«. Tako nastajajo raznotera nasprotja, nastajajo časih tudi tragični konflikti. Pesniki vseh časov so v svojih delih kazali na takšne konflikte, kjer mora biti človek pripravljen tudi na žrtve življenja, da ostane zvest načelom.

Čudovito lepo je pokazal takšno zvestobo načelom do smrti na primer grški tragik Sofokles v svoji Antigoni. Tebanski tiran Kreon je prepovedal Polineika, brata Antigone, spodobno pokopati, češ da se je pregrešil proti domovini. Sestra Antigona ga kljub tej prepovedi pokoplje. Tiran jo pozove pred sodišče in vpraša, ali ni vedela, da bo morala umreti, če to stori. »O vedela sem, kako da ne, a vedela sem tudi, da moram biti bolj pokorna božjim zakonom kot tvojim človeškim postavam. Storila sem to iz ljubezni do brata, zakaj zato sem ustvarjena, da ljubim, ne da sovražim.«

Človek, ki hoče biti, kar mora biti, zvest načelom, mora torej premagovati nasprotja v sebi in nasprotja v svetu. Težak je često boj s svetom, a še težji je boj s seboj. Odpovedati se je treba temu in onemu, česar si želi srce, časih željam, ki se zdi, da brez njih ni življenja. Odpovedati se je treba tudi marsičemu, s čimer mika in vabi svet. Sprejeti je treba marsikaj, kar je težko, kdaj zelo težko. Žrtev zahteva zmaga nad seboj, žrtev zmaga nad svetom. Videc je povzel vse, kar zavaja človeka, da bi bil načelom nezvest, v te tri besede: poželenje oči, poželenje mesa in napuh življenja. Bogastvo, čutna sla, slava — vsemu temu se je treba kdaj odpovedati, vedno pa nerednemu hlepenju po tem. Največ zločinov povzroča hlepenje po denarju. Največ moštva ubije, največ družinske sreče razdere in največ src umori neukročena sla. Najbolj poniža človeka bleđa zavist in maloslavno hlepenje po ničevi slavi. Zato je pa že stari modrec (izmed sedmih eden) postavil življenjsko načelo: Zdržuj se in zdržuj!

Začni pa pri sebi! »Sebi gospodovati je največje gospodstvo« je vedel že stari rimski modrec Seneka. Premagovanje samega sebe je pogoj za premagovanje drugih. »Vsak, kateri tekmuje, se zdržuje vsega«, je opazoval apostol narodov. Rimski pesnik Horac je pa prav to, le še jasneje povedal: »Kdor zaželeni rad cilj dosegel bi v brzem poletu, mlad se uri in trudi, vročine se vadi in mraza, sle se zdržuje in vina.«

Če ti za zmago v tekališču, kako da ne mi za zmago v življenju, če oni za zmago rok in nog, kako da mi ne za zmago duha in načel!

Sicer se pa brez žrtev in odpovedi ne doseže nič velikega na svetu, kakor je zapisal že rimski pesnik Horac: »Ničesar brez velikega truda ne daje življenje smrtnikom.« »Po težavni poti, a k zvezdam« — pravi pravilo sv. Benedikta.

Vsa pota kvišku in v dalje so zaznamovana z znamenjem žrtev. Koliko žrtev so zahtevale zračne višine, preden so mogli ljudje varno pluti preko morij in gor; koliko žrtev so zahtevala ledena morja, preden so dosegli zemeljske tečaje, koliko gorovja, koliko puščave, koliko divjine! Koliko žrtev so zahtevale znanosti (kemija, medicina, tehnika)! Če zahteva toliko žrtev boj s prirodnimi silami, kaj čuda, ako jih zahteva tudi boj z demonskimi silami zmot in laži, strasti in naporov.

RAZMIŠLJANJE O OBRESTIH

Smersu Rudolf

I. V gospodarstvu je nešteto težkih vprašanj in kdor hoče najti zanje pravo rešitev, se mora pred vsem zavedati dvojega:

1. Gospodarstvo ni domislek, ni povest, kjer dejanje poljubno razviješ in ga zaključiš srečno ali nesrečno, *gospodarstvo je življenje, realnost, ki gre preko še tako bleščečih — toda nerealnih — načrtov*. V dokaz, da gre gospodarsko življenje po svojih začrtanih potih in ne po načrtih kratkovidnih reformatorjev, nam služi Rusija, kjer so hoteli njeni komunistični prvoboritelji skovati nov gospodarski red, kolektivizem, ki naj ne bi poznal zasebne lastnine, svobode v izberi dela in konzuma in tudi ne osebne svobode, kjer ne bi bilo meznega razmerja in seveda tudi problema obresti ne. Toda kaj se je v Rusiji zgodilo po dobrih 15 letih? Zasebna lastnina obstaja še v ogromni meri, mezdno razmerje so morali urediti po načelih, ki vladajo po vsem svetu, za posojeni denar jemljejo obresti kot v »kapitalističnik« Evropsi. Svobodo v izberi dela so morali vpostaviti vsaj za kvalificirane, izobražene delavce in nameščence. Resnično življenje je napravilo križ čez marksistični družabni red, ker ta ni stvaren, ne temelji na resničnih, življenjskih temeljih.

2. Pa še tega se moramo zavedati, da je *gospodarstvo neka med seboj trdno povezana celota, neka veriga, iz katere ne smemo iztrgati nekaj posameznih členov in jih brez ozira na celoto samostojno opazovati in reševati*. Le tisti, ki posamezna gospodarska vprašanja presoja z vidika celokupne zgradbe, bo utegnil zadeti pravo rešitev.

II. Vprašanje o obrestih lahko služi za primer, kako more zaiti človek na stranpota, če ne rešuje gospodarskih problemov pod vidiki, ki smo jih zgoraj postavili.

O obrestih slišimo n. pr. tole: Obresti so krive vsega današnjega gospodar-skega nereda; jemanje obresti bi bilo treba popolnoma prepovedati; obresti so krivične, ker so dohodek brez dela; denar ne more roditi denarja itd. In vendar obstajajo obresti od vseh časov in preko vseh časov do danes in tudi jutri bodo obstajale. To bi moralo dati misliti vsem tistim, ki se kar na splošno bore zoper obresti.

Neštevilne, po večini zelo učene obrestne teorije so se razvile, ki pa tega vprašanja ne znajo pojasniti in to radi tega ne, ker skušajo razložiti pojav obrestovanja kot nekaj samostojnega, kar ni v nujni zvezi s temelji vsakega modernega gospodarskega reda.

Oglejmo si tele vsakdanje pojave in jih primerjajmo: Pek potrebuje vrečo moke. Stopi k trgovcu, da jo kupi in da zanjo n. pr. Din 200.— Trгоvec je dal za to moko veletrговcu Din 180.— Pek je imel s peko stroškov Din 220.—, kruh pa je prodal za Din 240.—. To je vse silno vsakdanje in enostavno in naravno. Zaslužek veletrговca, trgovca in peka se nam zdi čisto primeren. Prav tako naravno se nam zdi, da daje lastnik hiše stanovanje, ki ga je stalo n. pr. Din 500.— za Din 550.— v najem itd. So pa ljudje, ki za svoje gospodarsko udejstvovanje ne potrebujejo moke, ampak potrebujejo denarja in si tega sposodijo (t. j. kupijo) v posojilnici. In koliko stane ta denar? Včasih več, včasih manj, cena se ravna pač po tržnih razmerah: blago, katerega je na trgu veliko, je poceni; če ga zmanjkuje, pa je drago. Tako je tudi z denarjem. Če hočeš kupiti Din 200.—, moraš dati zanje n. pr. Din 220.—. To razliko (Din 20.—) imenujemo tu pri denarju obresti, pri trgovcu z moko pa dobiček.

Ali je med nakupom moke in nakupom denarja kaka razlika? Pri obeh kupčijah imata prodajalca večji ali manjši dobiček. Čemu naj potem obsojamo obresti kot nekaj nepravilnega, krivičnega, nemoralnega? Zakaj nismo dosledni in ne zahtevamo, da se prepove vsak dobiček in sploh vsak dohodek od kapitala?

Tega seveda zato ne zahtevamo, ker se nam zdi tako gospodarsko udejstvovanje, ki računa z dobičkom, popolnoma naravno in pravilno. *Zahtevamo seveda le to, da bodi ta dobiček zmeren, primeren in da naj bodo tega dobička deležni vsi ljudje, ne pa samo posamezniki. Strogo pa obsojamo oderuštvo in zahtevamo, da ga družba prepreči.*

III. Tako moramo gledati tudi na obresti. Obresti so dobiček pri kupčiji z denarjem, so ena izmed neštevilnih oblik brezdelnih dohodkov. In kar velja za vse druge brezdelne dohodke — kar pa si bomo ogledali podrobno enkrat pozneje v drugem članku — velja tudi za obresti. Obrestna mera (t. j. višina obresti) se ravna po tržnih razmerah kot se določajo cene moki, kruhu, orodju, strojem itd. Razlika tiči samo v tem, da je obrestna mera, t. j. višina obresti v rednih gospodarskih razmerah mnogo bolj določena in ustaljena kakor pa kupnina, najemnina, posojnina kateregakoli drugega »realnega« kapitala. Pri blagu znašajo dobički 20, 30, 50 in tudi 100%, pri denarju v rednih razmerah pa kvečjemu od 5 do 12%.

Iz tega spoznamo, da so trditve, ki na splošno označujejo obresti kot nekaj krivičnega, nepravilne, gospodarsko nevzdržne in nedosledne, če priznavamo današnji družabni red z osebno svobodo in enakopravnostjo, zasebno lastnino in svobodo v izberi dela in konsuma. Takih trditev se poslužujejo demagogi, ki skušajo

s takimi krilaticami doseči pri nepoučenem ljudstvu, posebno pri revnem proletarijatu velik uspeh. Toda zgodovina je pokazala in zdrav razum mora priznati, da problem družabne in gospodarske reforme ni v odpravi obresti in odpravi brezdelnih dohodkov sploh, ker je to popolnoma nemogoče, ampak v tem, da se primerno omejijo viri, oziroma sredstva za pridobivanje dohodkov brez dela (pri brezdelnih dohodkih od zemljišča se to že danes izvaja z agrarno reformo). Ponekod skušajo države urediti to vprašanje tako, da z zakonom določijo višino obrestne mere. Dalje je potrebno, da naj bi tisti brezdelni dohodki, ki jih nekateri prejemajo preko svojega pravičnega deleža v eni ali drugi obliki, *prišli v prid tistim, ki neposredno vobče niso ali vsaj ne v zadostni meri deležni takih dohodkov*. Kako to doseči, to je naloga javnih delavcev, učenjakov in državnikov, pa tudi naša naloga, če hočemo z resno voljo sodelovati pri reformi družabnega reda.

IV. Oglejmo si še, kako modro rešuje vprašanje obresti katoliška Cerkev. Katoliška Cerkev je bila v vseh časih zoper vsako odušitvo. In ker so se v srednjem veku dogajala največja odušitva ravno pri posojilih, zato se je Cerkev z vso silo borila zoper to odušitvo.

In tudi še danes Cerkev najodločneje obsoja vsako odušitvo in tudi obrestno odušitvo. Zato pravi v svojem cerkvenem zakoniku (kodeksu) v odstavku (kanonu) 1534, da *zakonite obresti iz posode same na sebi niso nedovoljene, samo vnaprej se moraš zanje pogoditi* (da bo dolžnik vedel, kaj boš od njega terjal) in *pretirane ne smejo biti*.

Iz vsega tega vidimo, da obrestni problem ne obstaja v tem, kako odpraviti obresti, ampak v tem, kako obrestno odušitvo preprečiti in koliko omejiti kopičenje brezdelnih dohodkov v eni roki.

M L A D I + GROBOVI

JOŽE MAGISTER

*Rojen 8. marca 1902 v Vižmarjih
(Št. Vid nad Ljubljano), umrl
3. novembra 1934.*

Tri in trideset let ni ravno bogve kako dolga doba, ako je človeku dano, da le toliko dni prebije v zemskem življenju. Mladič komaj dozori v moža in se prav pripravi na resno življenjsko pot.

So pa izjeme, ki puste vidne sledove svojega snovanja za seboj tudi, ako jim je samo toliko let danih za delo.

Naš Jože Magister je na svoji triintridesetletni življenjski poti globoko zaoral brazdo v delu za šentviški okoliš in v prizadevanju za ugodno rešitev vseh problemov katoliških Slovencev.

Po svojem poklicu je bil uradnik v enem največjih slovenskih gospodarskih podjetij, v Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani. Za službeno delo ga je usposabljal izredno razviti smisel za gospodarska vprašanja.

Pa v njem je bilo preveč življenjske sile, da bi se mogel izživeti v poklicnem delu. Ljubezan do našega ljudstva ga je že v mladih letih priklenila k delu v naši mladinski organizaciji. Bil je dolga leta vodja dijaške skupine telovadne organizacije. In pozneje ga neprestano vidimo med njegovimi ljudmi: pri delu, v prosvetnem društvu, pri gradnji prosvetnega doma, med fanti in na gledališkem odru. Tudi v javno življenje je posegel in neustrašeno je zastopal slovensko in katoliško stvar ter se za svoje prepričanje tudi ni ustrašil trpljenja in preganjanja.

In danes Jožeta ni več med nami. Dasi je bil velikan po telesu, ga je malenkostno zastrupljenje strlo v treh dneh in ga položilo v grob. Ko smo ga 6. novembra na šentviškem pokopališču polagali k večnemu počitku, smo prosili Boga: Takih mož nam pošlji pa vemo, da je bodočnost naša.

Jesen je prišla,
zima se bliža.

IGRA V OZKEM KROGU IN ŠE KAJ

Niko Kuret.

Eden izmed dokazov, da je bilo naše igranje naperjeno doslej samo na zunanjost, da smo igrali le iz vnanjih razlogov: ugleda odra, popularnosti društva, slave posameznikov in ne nazadnje — denarnega dobička, a smo prav malokdaj pojmovali igranje po njegovi pravi notranji vrednosti, je to, da smo docela izgubili smisel za igranje v ozkem krogu in za takšno igralsko delo, ki bi z njim prodrli v globine in skrivnosti pravega igranja.

Ozki krog? Fantovska družčina na primer, dekliški krožek, delavska skupina, študentska družba: kadarkoli igrajo, mislijo, da morajo igrati v dvorani pred toliko in toliko množico gledavstva. Misel, da bi igrali lahko — sami sebi, se jim najbrže nikdar ni porodila in se jim zdaj tudi zdi na moč čudna, da, nespametna. In vendar je igra v takšnem ozkem krogu nad vse važna. Priprava je za naše pravo odrsko delo v smislu resnične ljudske igre.

Zmeraj mi je bilo nerazumljivo, zakaj se v Nemcih in Francozih v območju nove ljudske igre dobi toliko drobnih iger z velepomembno, občestveno poudarjeno vsebino, n. pr.: Igra o Viljemu Tellu, Igra o desetih devicah, razne drobne božične igre itd. Te igre bi vendar zahtevale take oblikovne obdelave, da bi zajele in zbrale k veliki prireditvi vse farno občestvo! Pozneje sem izvedel: vse te igre so nastale v majhnih krogih, v teh krogih so na tako igro nanizali vse svoje ostalo vzgojno delo in če je naposled igra igravsko dobila končno veljavno obliko, so si jo zaigrali. Nikogar niso vabili k tej »predstavi«, ki niti ni bila predstava. Zgodbo o desetih devicah so na primer pri številnih vajah, ne, — sestankih, po njeni vsebini napeljali nase, na življenje našega časa: vzporedno in ne kot glavna stvar je šlo oblikovanje igre kot take. In dokončna predstava igre je bila tudi en sam člen v tem delu: v tej predstavi so tisti, ki so igrali, in tisti, ki so gledali, umetniško do konca podoživeli vsebino igre. Igra je postala tako njihova last. In ko so šli čez čas na skupen izlet, so si jo uprizorili pred cerkvico na vrhu. Ni šlo za maske in ne za kostume. Saj ni bila vnanjost glavno, vsem je šlo za nekaj drugega.

Takega igranja pri nas ne poznamo. In vendar se mi močno zdi, da bi bilo takšno delo naših osnovnih celic pogoj za nastanek pravega našega ljudskega teatra v velikem.

Podrobno igralsko delo bi bilo to glede na oblikovanje skupnega novega duhá. Pri vsem tem pa ne kaže zanemarjati vnanjosti, igre (kretanja) kot take. Pri nas se pri vajah trudijo za to, da igravec na odru ni preveč — neroden. Zadovoljijo se s tem, da se več ali manj naravno kreta. In vendar je to šele začetek igranja (kretanja). Neizbežne bi bile vaje za urjenje telesa in gibov. Vse se mora izvršiti s čim manjšo potrošnjo energije — kakor pri športu, — s čim večjo lahkoto, pa tudi z dosledno smiselnostjo: nobena kretnja ne sme biti odveč. Za to je treba vaje. Naši igravci so v tem pogledu popolnoma zanemarjeni.

Nekaj pobud.

Vadi z igravci, naj nabirajo cvetlice, hodijo po vročem soncu, hodijo v plohi brez dežnika, hodijo v goro, hodijo po mestu, perejo ob potoku, sejejo, se upirajo

spancu, a vendar zaspe, obupujejo, se smejejo (najprej eden, za njim drugi, je nalozljivo!). Vse te vaje — primerov je brez števila — se vrše seveda v sobi, v dvorani, na odru, na prostem, vse se naznačuje samo s kretanjem. Vodja bo pazil, da ostane vse pri svojem namenu in se ne sprevrže v zabavo. Pazil bo na smotrnost, pravilnost kretenj. Če bi se vršile take vaje — o njih kaj več in sistematično o priliki — po vseh naših igralskih celicah, potem verujem, da bi dobili sčasoma s v o j docela novi — igralski slog.

No, dve misli sem razpredel. Premislite ju sami do konca. Morda začnete kje. Potem mi pišite.

KATOLIČANI PO DRUGIH DEŽELAH

Avstrija: Katoliško tiskovno podjetje Herder & Co. je izdalo statistiko o prostozidarjih (framazonih). Iz nje povzamemo, da je danes na svetu 25.000 framazonov, ki imajo organiziranih 2 in pol milijona framazonov. Od teh odpade na Severno Ameriko 15.000 lož z 1 in pol milijona člani, na Evropo pa 6.000 lož s 400.000 člani.

V Nemčiji so zelo razširjena Katoliška dobrodelna društva »Caritas«. V Kölnu je »Caritas« v preteklem letu preskrbela z obleko 33.922 oseb. »Caritas« je vzdrževala 55 kuhinj, v katerih se je hranilo brezplačno 1 milijon ljudi. Preko blagajn društev Vincencijevih in Elizabetnih konferenc pa je blagajna »Caritas« razdelila 160.562.— mark.

Rim. Dovršen je velik film, ki prikazuje svetoletne svečanosti v letu 1933 v vseh velikih katoliških središčih sveta, pred vsem seveda v Vatikanskem mestu. Film so sv. očetu že pokazali.

Kardinal Mundelein, nadškof v Čikagu, je v času svojega osemnajstletnega škofovanja izvršil ogromno delo. Poglejmo samo tele številke: sezidal je 600 novih cerkva, ustanovil 87 novih župnij, sezidal 64 samostanov, 68 ljudskih šol, 17 vseučilišč in sorodnih šol, 14 dekliških šol, 1 dekliški dom, 1 visoko šolo za domačine, 6 srednjih šol, 1 tehniko, 17 bolnic, 2 doma za onemogle starčke, 5 sirotišč, 6 domov za žene in dekleta, 11 domov za može in mladeniče, 8 domov duhovnih vaj,

ločeno za moške in ženske. Resnično, to je nedosegljiv rekord. Cerkev je na take kneze lahko ponosna.

Avstrija. V palači zveznega kanclerja bodo na mestu, kjer je bil ubit dr. Dollfuss, postavili kip Matere božje tirolske. V spomin pokojnega kanclerja bo pred kipom svetila večna luč. Na kipu bo napis: »Tukaj je umrl 25. julija 1934 dr. Engelbert Dollfuss.«

Nemčija. Letošnjih pasijonskih iger v Oberammergau se je udeležilo preko 330.000 gledalcev. Od teh je bilo inozemcev 60.000. Angležev je bilo 23.000, Američanov pa 14.000.

V Mehiki besni kulturni boj med boljševiško protiversko vlado in katoličani. V zvezni državi Hidalgo sme biti na vsakih 60.000 katoličanov samo po 1 duhovnik, ki pa sme opravljati bogoslužje samo v ta namen in v naprej določeni cerkvi, vse druge cerkve pa morajo biti zaprte. V zvezni državi Campeche, kjer vodi katoličane nemško-španski škof Trüschler, je vlada zahtevala, da se morajo takoj vsi duhovniki oženiti. Povsem je razumljivo, da so se duhovniki tej zahtevi uprli. Trpeče mehiške brate naj spremlja naša molitev.

V Indiji so jezuiti za tamkajšnje izobražence pričeli izdajati mesečnik »Nova revija«. Namenjen je katoličanom, pa tudi nekatoličanom. Članki so pisani v angleškem jeziku. Revija je podobna drugim evropskim listom, ki jih izdajajo jezuiti.

V Nemčiji izdajajo revijo »Stimmen der Zeit«, v Franciji »Les Etudes«, v Italiji »La civiltà Cattolica«, v Zagrebu »Život«. Jezuiti izdajajo po svetu veliko revij, ki so prevažne in imajo velik uspeh. Kakšen cilj zasleduje indijska »Nova revija«? Podobnega, kakor »Civiltà Cattolica«, ki ga takole označuje: »Tolmačenje poedinih dogodkov v svetu v konkretnem odnosu do krščanske civilizacije, ki jo po svoji naravi Cerkev hoče ustvariti.«

V *Sovjetski Rusiji* boljševiki sistematično nadaljujejo s preganjanjem vsake vere. Tako so sedaj v Leningradu zaprli protestantsko cerkev, ki je bila last Nizozemcev. Cerkev je dala postaviti carica Katarina II. v spomin na usluge, ki jih je Rusiji storil neki nizozemski admiral. Letos pa Nizozemci niso hoteli napraviti

Rusiji usluge in so glasovali proti sprejetju Rusije v Društvo narodov. V protest so nato Rusi zaprli omenjeno cerkev. Boljševiki preganjajo sedaj vse pravoslavne cerkvene stranke. Enako preganjajo patriarško moskovsko cerkveno upravo, ki je priznala boljševiško upravo, kakor tudi »živo cerkev«, ki je v zvezi z boljševiki napadala pravoslavno rusko cerkev. Položaj duhovščine je strašen. Duhovniki so brezpravni, ne dobe niti stanovanjskih, niti živilskih kart, verniki sami nimajo kaj jesti, zato jih težko podpirajo. Boljševiki cerkva ne spreminjajo več v kinematografe. To je bila protiboljševiška propaganda, ker so se verniki zgražali nad oskrunjevanjem svetišč in se odvrčali od boljševikov. Sedaj cerkve do tal podirajo.

F. P.

ALEŠ UŠENIČNIK: SOCIALNO VPRAŠANJE

(Naša pot IV., Knjižnica Katoliške akcije za mladino. Druga predelana in dopolnjena izdaja. Misijonska tiskarna, Groblje-Domžale. 1934. Strani 160.)

1. Aleš Ušeničnik je za naše dijaštvo napisal prevažno knjigo o socialnem vprašanju. Prva izdaja te knjige je pred leti izšla v obliki vprašanj in odgovorov. Pričujoča druga izdaja je dopolnjena in izpopolnjena s spoznanji, ki jih je prinesla okrožnica »Quadragesimo anno«. Pisana je tako preprosto, jasno in umljivo, da jo bo s pridom čital prav vsak človek, bodisi izobražen, bodisi neizobražen, — ki se količkaj zanima za socialno vprašanje.

Knjiga ima kratek uvod in pet poglavij.

2. V *Uvodu* nam pisatelj predvsem pove, kaj je socialno vprašanje. Pravi: Socialno vprašanje je vprašanje, kako urediti človeško družbo, da bi bilo ljudem dobro, ali, kako odpraviti socialno zlo. Dandanes je premnogo zla, ki ima socialen izvor, ki zadeva vse sloje in tudi nas. Saj smo delavski, obrtniški in kmetiški sinovi in če bi tudi bili iz najbogatejših rodbin, socialno vprašanje zadene nas vse: socialna revolucija grozi vsemu svetu in sega iz

Rusije vedno dalje in bo vse potegnila v svoj divji metež, če se ne posreči socialnega vprašanja na miren način rešiti.

3. *Prvo poglavje*, ki nosi naslov *Poganstvo in krščanstvo*, govori o socialnem vprašanju pred Kristusom in o krščanskem socialnem evangeliju.

Socialno vprašanje ni nastalo šele v naši dobi. Tudi v dobi pred Kristusom je bilo mnogo socialne bede, ki se je kazala zlasti v samosilju vladarjev, ki niso vedeli, da je vsa oblast od Boga, dalje v suženjstvu večine ljudi in splošni delomrznosti. Vzrok suženjstvu je bilo neumevanje človeške osebnosti, splošna delomrznost pa je koreninila v prepričanju, da je delo nečastno. Poleg teh so bili za socialno bedo še razni drugi vzroki, pri Rimljanih n. pr. zlasti velika posestva in oderuštvo (obresti so znašale 12—75%)

Rešitelj zatiranih iz te bede je bil Jezus Kristus, ki je s svojim socialnim evange-

lijem prinesel človeštvu tolažbo v bedi, osvobojenje iz poganskih socialnih zmot in kreposti, ki ustvarjajo najboljše pogoje za srečno človeško družbo.

Kristus namreč uči, da je beda posledica izvirnega greha, ki jo moramo potrpežljivo sprejeti nase, kakor je on sprejel križ; da s trpljenjem, če ga v njegovem duhu prenašamo, zadostujemo za grehe, se očiščujemo strasti in si pridobivamo vedno več zaslužnja za nebesa. S tem pa Kristus ne obsoja vsake želje po blagostanju, ampak nas uči, da z višjega vidika prav cenimo bogastvo in uboštvo.

Najvažnejše poganske zmote, katerih nas je Kristusov nauk rešil, so: da bi imel kak človek oblast sam iz sebe («ni oblasti od drugod kakor od Boga» (Rimlj 13, 1), da bi kak človek ne bil človek (vsak človek ima dušo, ki je ljudje ne morejo umoriti. Mt 10, 28; Bog je oče vseh — »Oče naš«), da bi bilo delo za človeka sramotno (Kristus je v prelepih prilikah hvalil delo kmetovalcev, delo zvestega hlapca in drugo).

Poleg tega je krščanstvo osvobodilo ljudi še iz raznih drugih zmot, zlasti glede lastnine (lastnik bodi bolj kot lastnik — božji oskrbnik), glede mezde »Glejte, plačilo, ki ste ga utrgali delavcem, vpije in njih vpitje je prišlo do ušes Gospoda vojnih trum«. Jak 5, 4) in glede oderuštva, ki ga krščanstvo tako odločno obsoja.

Krščanstvo pa oznanja tudi kreposti, ki ustvajajo najboljše pogoje za srečno človeško družbo. Takšne kreposti so: pravičnost, zmernost in ljubezen.

4. V *drugem poglavju* je orisano *socialno vprašanje v naši dobi*. Pisatelj nam najpreje našteje vzroke, ki so kljub krščanstvu znova prinesli na dan socialno vprašanje. Ti vzroki so bili gospodarski in нравni. Gospodarski vzroki so bili zlasti: odkritje Amerike in nove poti v Indijo, nove iznajdbe (stroji) in splošna raba denarja, ki je postal »sveta vladar«. Nравni vzroki pa so bili pohlep, novo po-

ganstvo ter liberalizem in individualizem. Novo poganstvo je mišljenje, ki je obrnilo človeškega duha od večnosti zgolj na častnost, liberalizem in individualizem pa sta nauka, ki oznanjata pretirano svobodo in samolastnost individua (posameznika) brez socialnih dolžnosti.

V tem poglavju nam pisatelj tudi oriše kapitalizem in trojni pomen te besede. Beseda pomeni: a) gospodarstvo z veliko rabo kapitala, b) gospodarstvo, kjer je vse namerjeno na čim večji profit, c) gospodarstvo, kjer gon po profitu nadvladuje vse druge ozire. Kapitalizem v prvem pomenu ni nič, kar bi moralo biti samo po sebi slabo, v drugem pomenu je že dvomljive vrednosti, v tretjem pomenu pa je največje zlo današnjega časa, ker izkorišča delavstvo, ker odira konsumente in ker vodi brezobziren gospodarski boj.

To stanje je nevzdržno. Treba je ali nujne pomoči ali pa bo izbruhnila socialna revolucija. Pomoč obetajo zlasti socializem in komunizem ter krščanska socialna akcija.

5. V *tretjem poglavju* sta *socializem in komunizem* kratko pa točno popisana in sicer je govor o tem: kaj je socializem, kaj komunizem, materialistični socializem ali marksizem (imenovan po Marxu), razvoj materialističnega socializma, kaj je boljše-vizem. Nato je podana sodba o socializmu in komunizmu, ki se glasi: S socializmom in komunizmom ne moremo soglašati radi materialističnih osnov in sovražnosti do krščanstva, ker je pokristjanjenje socializma nemogoče ter radi gospodarskih in pravnih zmot, ki jih vsebuje socialistični nauk. S socializmom in komunizmom pa tudi zato ne moremo, ker so obeti socializma in komunizma ničevi.

6. *Četrto in peto poglavje* govorita o *krščanski socialni akciji* in delovnem programu te akcije.

Rešitev socialnega vprašanja more dati le krščanstvo, ki družbi v sebi resnice in moči nadnaravnega razodetja in naravne pameti: To prizadevanje imenuje Ušenič-

nik krščanska socialna akcija (KSA) in ta hoče tako preurediti družbo, da bi bilo v njej soglasje med upravičenimi zahtevami enih in upravičenimi zahtevami drugih, med blaginjo enih in blaginjo vseh, ne da bi bila ubita osebna svoboda in zasebni interes, dalje hoče KSA zavarovati te uredbe s socialnimi zakoni in dati ljudem novega spoznanja, da morejo sprejeti takšno obliko in takšne zakone, če nočejo, da bo socialna revolucija prevrgla ves družabni in gospodarski red.

Krščanska socialna akcija je po svojih osnovnih načelih tako stara kot krščanstvo. V današnji posebni obliki pa se je začela blizu tedaj, kakor marksizem. Nemški škof Ketteler je v l. 1864. napisal prvo večje delo »o delavskem vprašanju in krščanstvu« in z njim započel novo »krščansko socialno gibanje«.

Velikanski pomen in razmah pa so doživele ideje KSA z okrožnico »Rerum novarum« o delavskem vprašanju, ki jo je izdal papež Leon XIII. Okrožnica pravi, »da je beda delovnih stanov vedno večja, da pa socializem in komunizem te bede ne moreta odpraviti, pomoč more prinesiti le Cerkev, združena z državo in delavskimi organizacijami. Vpliv te okrožnice je bil ogromen in po evropskih državah se je začelo živahno delo za rešitev delavstva.

Ob štiridesetletnici te okrožnice je sedanjí papež Pij XI. izdal novo okrožnico o socialnem vprašanju z naslovom »Quadragesimo anno«. Namen te okrožnice je bil, poudariti znova načela okrožnice »Rerum novarum«, pojasniti nekatere nejasnosti, ki so ob njej nastale in pokazati ob novih razmerah še jasneje in določneje cilje in pota krščanski socialni akciji. Zlasti pa je papež pojasnil vprašanje o lastninski pravici, o razmerju dela in kapitala, o pravični plači in o mezdnem razmerju. Obnovo si misli papež, da bi v družbi zavladovala socialna pravičnost in socialna ljubezen (npravna obnova) in da naj se socialno življenje in gospodarstvo uredi s pomočjo korporacij (socialna obnova).

7. Nekaj popolnoma izvirnega pa je Ušeničnikov *delovni program krščanske socialne akcije*, ki podaja že precej podroben načrt za preureditev današnjega gospodarstva in družbe. Loči med bližnjimi cilji in končno uredbo.

Bližnji cilji obstajajo v tem, da se pomore ljudstvu k zadostni prosveti, vzgoji in zdravju, da se okrepe strokovne organizacije in zadrúžništvo, da se v varstvo delovnih stanov poskrbi z modro socialno zakonodajo in da se človeštvo polagoma pripravlja za končno ureditev človeške družbe, ki bo zahtevala popolno obnovo družbe, delno socializacijo in socialno kontrolo. — Bližnji cilji obstajajo torej v reformi sedanje družbe, *na sedanjih osnovah in z ohranitvijo sedanjega družabnega in in gospodarskega ustroja* — seveda vse to reformirano tako, da se onemogoči zlorabljanje gospodarske moči proti socialni blaginji in socialni pravičnosti.

Končna uredba pa je Ušeničnikov načrt za bodočo ureditev človeške družbe. O tem načrtu se bodo nedvomno — ker v praktičnem življenju še ni bil preizkušen — razvili še živahni razgovori. Tisti, ki si mislijo obnovo današnjega družabnega reda na osnovi današnjih, toda reformiranih temeljih, kar je Ušeničniku le bližnji cilj, bodo morebiti dvomili o možnosti te končne uredbe.

Končna uredba zahteva predvsem obnovo družine, obnovo države in stanovsko uredbo s pomočjo korporacij. Korporacije so samoupravne organizacije javnopravnega značaja, v katerih se družijo delodajalci in delavci istega poklica, da skupno urejajo svoje zadeve. Ko se organizirajo vsi ljudje v državi v korporacijah, dobimo stanovsko ali korporativno državo. V tej državi ne bi bilo gospodarstvo naravnano na dobiček, temveč na socialno preskrbo, plače bi bili službeni prejemki, ki naj se po njih ravnajo cene izdelkov. Izvršila bi se delna socializacija za naprave, ki imajo za splošnost velik pomen. Da se pa prepreči sebično izkoriščanje drugih stanov, ho treba ustanoviti neko socialno kontrolo.

Nad vsem pa bo stal Vrhovni stanovski svet in Vrhovni gospodarski urad. Posledica te končne stanovske uredbe bodo prenehanje razbrzdanosti kapitalističnega gospodarstva, gospodarskega samosilja in proletarstva.

3. V zadnjem odstavku govori Ušeničnik o socialnem vprašanju in cerkvenem učiteljstvu in navaja besede Pija XI.: »Opomniti je treba, kar je že Leon XIII. od-

ločno poudaril, da imamo pravico in dolžnost o teh stvareh, namreč socialnih in gospodarskih, z vrhovno oblastjo soditi.«

Taka je torej vsebina te velevažne knjige. Tisti, ki čuti odgovornost za usodo našega naroda in človeštva sploh, se bo znova in znova poglobljal v to knjigo in bo skušal z njeno pomočjo postati soustvarjalec novega družabnega reda.

Smersu R.

KNJIGE IN ČASOPISI

SLEHERNIK. Po Hofmannsthalovem »Jedermannu« priredil Oton Župančič. Uvod napisal Jakob Šolar. Strani 120. Družba sv. Mohorja v Celju, 1934.

V polni življenjski moči, sredi brezskrbnega uživanja pozove Bog sam Slehernika in pošlje ponj svojo deklo smrt. V sredo razkošnega pirovanja plane smrt in zgrabi Slehernika. Kri zledeni Sleherniku in slehernemu. Vse zbeži, prijatelji, sorodniki in služabniki, vse zapusti Slehernika, da ostane sam s smrtjo. V tej popolni osamelosti zasliši šibki glas svojih dobrih del. V njih zasveti Sleherniku luč novega upanja, luč božje milosti, božjega usmiljenja. Vera pride na pomoč in skupno rešita Sleherniku dušo; smrt ni več grozna, preselitev je v večno srečo. Slehernik prečiščen veselo odhaja s sveta.

To je kratka vsebina enega najmočnejših del dramske umetnosti. Ob tem srednjeveškem misteriju doživljamo vedno znova grozo smrti, pa tudi blagoslov usmiljenja in milosti.

Župančičev prevod, boljše priredba, je mojstersko besedno delo, ki po zvočnosti in preprostosti jezika prekaša celo izvirnik sam.

Za razumetje srednjeveške dramske umetnosti nam je Šolarjev uvod na 16 straneh.

Slehernika poznamo Slovenci po številnih vprizoritvah, zlasti na prostem. Naj bi nam pa bil v izdaji Mohorjeve družbe

poleg pri igranju tudi pri posamičnem ali skupinskem čitanju v duhovno prečiščenje in življenjsko zresnitev.

VTISKI IZ KONNERSREUTHA, Dr. Karel Kašpar. Mohorjeva družba v Celju, 1934.

Terezija Neumann iz male bavarske vasi Konnersreuth je v zadnjem času postala daleč po svetu poznana radi svojih stigem in vizij. Od daleč in blizu hite preprosti ljudje in učenjaki v Konnersreuth, da se o resničnosti dogodkov prepričajo. Mnogo jih je zapisalo, kar so videli, nekateri so objavili celo znanstvene razprave. Tudi v Slovincih je pisalo o teh dogodkih nabožno časopisje, znanstveno je razpravljalo o stvari dr. Breclj v »Času« in »Slovincu«.

Praški nadškof dr. K. Kašpar je zajel snov povsem drugače. Iz vizij, ki jim je sam prisostvoval in ki jih je slišal ali bral pri drugih, je rekonstruiral potek Kristusovega trpljenja. Prav zato je ta knjiga več kot gola zgodba o obisku Terezije Neumann. In v tem je tudi pomen dela. Ne, da bi zadostil radoznalosti bravca, ampak zato, da bi se ob branju razlage Terezijinih vizij bralec zresnil in se spomnil trpljenja Kristovega. Zato upravičeno poudarja v uvodu: »Vem, da se bo pri branju tega spisa ponavljalo isto, kar se je godilo že na Kalvariji. Eni se bodo v svoji visokosti posmehovali, drugi bodo šli dalje po poti brezbriznosti, našli se

pa bodo tudi, ki se bodo s skesanim očesom ozrli na Zveličarja ter ga prosili: »Gospod, spomni se me v svojem kraljestvu! ...«

Ako s tega stališča beremo zanimivo in globok zajeto dr. Kašparjevo delo, povsem odpade vprašanje o resničnosti in pristnosti dogodkov v Konnersreuthu, tudi nam ni potrebno razglablјati, ali je prav, da se že za življenja Terezije Neumann toliko govori in piše o njej.

Za slovensko izdajo je uvodno besedo napisal nadškof dr. Kašpar sam. Mc.

SLOVENSKA KRAJINA. *Priredil Jože Maučec. Založba: Klub prekmurskih akademikov. Tisk: Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana. Risal V. Finžgar. Merilo 1:150.000.*

Slovenska zemlja med spodnjo Muro in Rabo pri Monoštru je bila pred vojno znana le malokateremu. Le prav redki so bili (Krek), ki so se zanimali in ustvarjali zveze s tem od nas tako pozabljenim kosom slovenske zemlje. Radi sile zgodovinskega razvoja je bila takorekoč izločena iz slovenskega občestvenega življenja. Njeno duhovno življenje je šlo svojo lastno smer. Ob osvobojenju je bila za nas skoraj popolna »terra ignota« (nepoznana dežela). Številni članki v časopisih in samostojne brošure so nas skušale na hitro seznaniti z zemljo onstran Mure. Jože Maučec nam jo je predstavil na zemljevidu.

Maučec je pokazal, da zemljevida ni delal le z veliko ljubeznijo do lastne zemlje — doma je namreč v Bogojini, temveč tudi z veliko ljubeznijo do stvari same; zemljevid popolnoma ustreza tudi vsem znanstvenim zahtevam.

Z močnim izrazom je podana zunanja oblikovitost Slovenske krajine. Vsa zemlja se deli v nizki, ravninski svet na jugu ob Muri in Ledavi in višji, »gorati« svet na severu. Oba skoraj nejasno prehajata drug v drugega. Ta značaj izražajo tudi pokrajinska imena. Nižinski svet se imenu-

je *Dolinsko*, »gorati« *Goričko*, prehod pa, ki gre od severa proti jugu, najnejasnejši v loku, zavitem proti zapadu, se imenuje *Ravénsko*. Goričko, z najvišjim vrhom »Srebrni breg« (404 m) blizu tromejnika, se spušča na severu polagoma proti Rabi. Z veliko točnostjo je izdelan vodopis (glej neštete rokave in rokavce Mure). Večino vode odvaja Ledava, v katero se odtakajo južna in vzhodna pobočja Goričkega, dočim se severna v Rabo, ki teče v Donavo. Gosta je mreža občinskih in banovinskih cest, državne pa je le nekaj km v Lendavi. Kraje od zapada proti vzhodu veže v osrednjem delu avtobusna zveza, ki opravlja tudi poštni promet, od severa proti jugu pa železnica iz Ljutomera v Soboto in Hodoš, ki tvori prometno hrbtenico Slovenske krajine; železnica iz Čakovca v Lendavo je manjšega pomena. Obrt in industrija sta razviti le okoli Sòbote in Lendave, povsod drugod gospoduje poljedelstvo. Iz zemljevida je razvidna razprostranjenost protestantov, ki jih je kaka četrtnina prebivalstva Slovenske krajine. Pomešani med katoličani prebivajo v glavnem po Goričkem in vzhodnem Ravénskem, njihova najvišja cerkvenoupravna oblast pa je seniorat v Sòboti. Nekaj malega je tudi kalvincev (Motvárjavci). Ostali ali večina prebivalcev ($\frac{3}{4}$) je katoliška in se deli v 2 dekaniji: v Sòboto in Lendavo. V Slovenski krajini imamo ob vzhodni meji nekaj Madžarov, največ okoli Lendave, ob zapadni pa nekaj Nemcev (Fikšinci).

Vsa ta izrazna obilnost je podana le za osvobojeni del Slovenske krajine. V onem delu, ki je ostal še onstran državnih mej, te ni, ali vsaj ne tolikšne. V celotnem zemljevidu je dal Maučec krajem taka imena, kakor jih dejansko rabi ljudstvo; točno je tudi pri njih označil naglase in pokazal s tem vso lepoto krajevnih imen. Iz istega principa je dal zemljevidu naslov *Slovenska krajina*, staro stoletja, rabljeno in do danes ohranjeno pravo ime te zemlje.

Zemljevid je lep in bogat in ga vsem najtopleje priporočam. Fěš.

CVETJE IZ DOMAČIH IN TUJIH LO-
GOV. Družba sv. Mohorja v Celju.

Pod tem naslovom je Mohorjeva družba obljubila izdajati priročna izvirna in prevodna dela najznamenitejših pisateljev in pesnikov v izbranih (šolskih) priredbah. Kot prvih pet del je napovedala: Simon Gregorčič, Izbrane pesmi; Franc Levstik, Martin Krpan; Horatius Flaccus, Pismo o pesništvu; Josip Jurčič, Jurij Kozjak; Valentin Vodnik, Izbrana dela.

SIMON GREGORČIČ, IZBRANE PESMI.
Zv.1. Priredil dr. Ivan Pregelj. Strani 148.
Celje 1934.

Pregledni izbor Gregorčiča nam je bil potreben, zlasti ker je Medvedov že davno pošel in tako zlasti dijak ni imel kaj vzeti v roko, ako je hotel dobiti o našem »goriškem slavčku« pravo sliko. Da bo služila temu namenu, pa da bo tudi preprostem bralcu čimbolj poučna in zanimiva, je Pregelj izbral 51 izmed nekako 270 Gregorčičevih pesmi in dodal izčrpen uvod, ki nas seznanja s pesnikovim delom in življenjem, pa nam tudi razčlenjuje Gregorčičevo pozicijo.

Delo je prireditelj globoko zamislil in spretno uredil. Njemu kot založnici moramo biti hvaležni za izbranega Gregorčiča, ki ga bomo še bolj ljubili, ko ga bomo bolj poznali.

FR. LEVSTIK, MARTIN KRPAN. Zv. 2.
Priredil dr. A. Slodnjak. Strani 48. Celje
1934.

Odlično umetnino našega slovstva nam je priredil najboljši poznavalec Levstikovega dela prof. dr. A. Slodnjak. V odlomkih smo sicer to povest brali v šolskih berilih, v celoti nam je pa bila znana le po težko dostopnih Zbranih spisih in ilustrirani Smrekarjevi izdaji.

Izčrpen uvod podaja vse, kar je potrebno za razumevanje dela. Še več, obširno nas seznanja s sorodnimi snovmi v ruskem, srbskem in slovenskem narodnem izročilu (Pegan in Lambergar, Kljukec, Klepec, Štempihar). Posebej poudarja po-

men Krpana za naše slovstvo radi sloga, besednega zaklada in notranje zgradbe povesti.

Drobna je ta knjižica, a tako pomembna, da bi jo moral po večkrat na leto vzeti v roko vsak količkaj šolan Slovenec. To je po domačnosti besede, po snovi in slogu vsa in čisto naša povest.

PREGLED OBCNE ZGODOVINE. *Petelin - Krošl*: I. del: Stari vek. Strani 106. II. del: Srednji vek. Strani 280. (III. in IV. zvezek še nista izšla). Družba sv. Mohorja v Celju, 1934.

Dober pregled zgodovine nam je bil potreben, ker smo v potrebi morali segati po nemških ali hrvatskih (Srkulj) delih. Zlasti je zgodovinski priročnik potreben djaku, pa tudi vsakemu izobražencu koristi pri delu, za predavanja, pa še pri branju in pisanju.

Mohorjeva družba je vsem navedenim potrebam brez dvoma ustregla z izdajo tega Pregleda. Delo predela v še dokaj pregledni in zgoščeni obliki stari in srednji vek zgodovinskega razvoja sveta, pred vsem Evropo ter se izčrpeje pobavi z nam bližnjimi narodi in tistimi, ki so posebej prišli v teku časa v stik s Slovenci.

Omenimo naj, da v tem pregledu ni obdelana le politična, ampak je vpoštevana tudi kulturna, gospodarska in socialna zgodovina, kar slična dela često prezro. Knjigo priporočamo!

UREDNIK SPOROČA

Radi obilnosti važne snovi je topot iz ostal sportni del in tudi poročila so morala počakati prihodnje številke.

V novo leto se bližamo in v nov letnik »Kresa«. Da bo naš list res pravi odraz misli in dela slovenskih fantov, sporočite vsaj kratko, kako sodite o letošnjem letniku, zlasti pa, kaj bi za drugo leto želeli. Po dosedanjih sporočilih misli večina, naj bi »Kres« ostal kar tak kot je, drugi bi radi več povesti in pesmi, tretji poročila. Kaj pa vi?

šam: Kakšen smisel naj ima, da napada glasilo ene krščanske strokovne organizacije najmočnejšo delavsko organizacijo, ki priznava krščanski svetovni nazor? »Beseda« je neusmiljeno raztrgala novi program nemške krščanske strokovne organizacije in je zapisala, »da je težko ugotoviti razliko med hitlerjevskim programom in programom krščanskih strokovničarjev (poklicno-stanovskim).«

Težko smo dojmili stavek, zapisan v Delavski Pravici št. 2, 1934: »Če sta si (namreč Rerum novarum in Quadragesimo anno) bistveno nasprotni, je to nerodno le za avtoriteto Cerkve in ne toliko za Delavsko Pravico.«

Delavska Pravica je priporočila v svoji 17. številki »Besedo«, češ da piše o dr. Kreku s »človeško-življenjske strani« in »da je zelo primerno slišati tudi drugo plat zvona, ne le tiste iz oficijelnih stanovsko-fašističnih poročevalskih agencij, ki polnijo stolpce naših dnevnikov... in da se vidi, kako znajo tudi »katoliški« državniki lagati in moriti. Te stvari so v članku prav dobro prikazane.«

Dalje: G. J. Gostinčar je klical v 1. št. Delavske Pravice: »Nazaj h Kreku!« Nekoliko pozneje pa je začel priobčevati v »Besedi« neki I. G. take članke o dr. J. Kreku, da bi nepoučenemu raztrgal o tem velikem možu prelepo sliko, ki jo nosi v duši o njem.

Meseca februarja so uprizorili marksisti v Avstriji puč. Pri tem puču so avstrijski krščanski strokovničarji stali s svojo udarno četo na strani vlade, ki se ji je posrečilo puč zlomiti. Nepristransko sodbo je napisal v daljšem članku o teh dogodkih v reviji krščanske strokovne internacionale njen glavni tajnik. »Besedarji« pa niso hoteli prinesiti tega poročila, marveč so priobčili v »Besedi« izvleček iz brošure O. Bauerja, *marksističnega* avstrijskega generala, ki je po neuspelem puču zbežal na Češkoslovaško.

Kaj bi navajal še več gorostasnosti! Dodam naj le še eno. V eni zadnjih šte-

vilk Delavske Pravice je nekdo zagovarjal depolitizacijo strokovne organizacije. Kako se sklada s tem stališčem to, da je lani vodstvo razpošiljalo skupinam okrožnice, naj se v političnih zadevah obračajo le na centralo? Naj bo dovolj!

Iz št. 39 Delavske Pravice posnemamo iz poročila o skupni seji slovenske in hrvatske organizacije (JSZ-RSS), ki je bila v Zagrebu 7.10.1934. Prva resolucija zahteva »reformo... reda v duhu krščanskega nauka... po smernicah Rerum novarum in Quadragesimo anno.« Seja je dalje zahtevala poklicno in korporativno ureditev družbe. Če bi imeli postati ti sklepi dejanski cilji bodočega dela in mišljenja, bi se tega veselili, pa čeprav so v ostrem nasprotju s tem, kar je bilo doslej že izgovorjenega in napisanega. Če bi pa imeli biti ti sklepi le krivulja v »ravni liniji« in so bili sprejeti le iz oportunitizma, bi pa bilo boljše, da jih ne bi bilo, da bi se naši delavci jasno zavedali, kakšni so cilji slovenskih »krščanskih socialistov«.

Gedeon.

Uprava se toplo zahvaljuje tistim našim naročnikom, ki so naročnino poravnali. Le nekaj jih je še v zaostanku. Od teh so nekateri sporočili, da v kratkem poravnajo svoj dolg. Upamo, da smo prišli v dobo, ko bomo lahko zadevo naročnine uredili na disciplinski podlagi. Preizkušnjo je list dobro prestal. Bodočnost je polna upov. Fantje, ki so točno plačali naročnino v teh težkih časih, dajejo poročstvo za najlepši razvoj svojega klenega fantovskega lista. — Posebno pohvalo zaslužijo neumorni poverjeniki. Če pomislimo, da se list vzdržuje samo z naročnino, so poverjeniki res pravi stebri lista. Naj bodo ponosni na svoje važno delo! — Tistim, ki so prosili za odlog plačila in tistim, ki do dneva, ko ta številka izide, še niso plačali naročnine, sporočamo, da mora uprava v prvih dneh decembra zaključiti račune, ker se pripravlja za novi letnik.

UPRAVA »KRESA«.

LJUDSKA POSOJILNICA

Ljubljana, Miklošičeva c. 6 (v lastni palači)

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

OBREŠTUJE HRANILNE VLOGE PO NAJUGODNEJSI
OBREŠTNI MERI.

NOVE VLOGE ::
VSAK ČAS RAZPOLOŽLJIVE, OBREŠTUJE PO 3%

Domača slovenska zavarovalnica je VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

v Ljubljani

v lastni palači ob Miklošičevi in Masarykovi
cesti

SPREJEMA V ZAVAROVANJE:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove in steklo proti razpokam in prelomu.
3. Vse vrste jamstva, nezgod in kaska.
4. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.
5. V posebnem oddelku vodi posmrtninsko zavarovanje Karitas.
6. Posreduje vsa ostala zavarovanja.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA
Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in v vseh župnijah v Sloveniji.
Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

Naslov centrale:
LJUBLJANA — MIKLOŠIČEVA CESTA 19
Telefon 25-21 in 25-22.